Όταν οι στρατιές των Περσών κατέβαιναν στη Νότια Ελλάδα (480 π.Χ.), ο Ξέρξης έστειλε στη Φωκίδα Θεσσαλούς συμμάχους του να πείσουν τις φωκικές πόλεις να τον αναγνωρίσουν και υποσχόταν ασφάλεια της χώρας από κάθε κίνδυνο. Οι Φωκείς αρνήθηκαν. Μετά τη μάχη των Θερμοπυλών, ο στρατός του Ξέρξη χωρίστηκε στα δύο. Το ένα τμήμα κίνησε για την Αττική. Γράφει για το άλλο ο Ηρόδοτος (Η' 35 κ.ε.):

«Το άλλο σώμα στρατού με τους οδηγούς, ξεκίνησε για το ιερό των Δελφών, έχοντας τον Παρνασσό στα δεξιά και καταστρέφοντας στον δρόμο τη Φωκίδα. Στο πέρασμά του έκαψε τις πόλεις των Πανοπέων, των Δαυλίων και των Αιολιδών. Το τμήμα αυτό αποσπάστηκε από τον άλλο στρατό για να αρπάξει τους θησαυρούς του ναού των Δελφών και να τους φέρει στον βασιλιά. Άκουσα ότι ο Ξέρξης, επειδή συνεχώς του μιλούσαν για το ναό, ήξερε όλα τα αξιόλογα πράγματα που είχε, και μάλιστα τα αναθήματα του Κροίσου του Αλυάτου, καλύτερα από το σπίτι του.

Όταν οι Δελφοί άκουσαν ότι πλησιάζουν οι βάρβαροι, κυριεύτηκαν από πανικό και ρωτούσαν το μαντείο αν έπρεπε να θάψουν στη γη τους ιερούς θησαυρούς ή να τους μεταφέρουν σε άλλη χώρα. Ο θεός δεν άφησε να τους μετακινήσουν λέγοντας ότι αυτός είναι ικανός να φυλάξει τα δικά του. Όταν τ' άκουσαν αυτό οι Δελφοί, φρόντιζαν μόνο για τον εαυτό τους. Τα παιδιά και τις γυναίκες τα 'στειλαν στην Αχαΐα, από αυτούς δε οι περισσότεροι ανέβηκαν στις κορφές του Παρνασσού κι έκρυψαν τα πράγματά τους στο Κωρύκειον άντρο (σπηλιά στη ΝΔ πλαγιά, σε ύψος 1420 μ., αφιερωμένη στον Πάνα και στις Κωρύκειες νύμφες, καταφύγιο της οικογένειας του Οδυσσέα Αντρούτσου στα χρόνια της επανάστασης), άλλοι δε έφυγαν για την Άμφισσα (τότε σπουδαία πόλη, στη θέση της σημερινής) της Λοκρίδας. Έτσι όλοι οι Δελφοί εγκατέλειψαν την πόλη εκτός από εξήντα άνδρες και από τον ερμηνευτή των χρησμών.

Όταν οι βάρβαροι πλησίασαν τόσο που να διακρίνουν τον ναό, ο ερμηνευτής των χρησμών που ονομαζόταν Ακήρατος, είδε μπροστά στον ναό τα ιερά όπλα που δεν επιτρεπόταν σε κανέναν άνθρωπο να τα εγγίσει. Τα όπλα αυτά μεταφέρθηκαν εκεί από το εσωτερικό του ναού. Ο ερμηνευτής τότε έσπευσε να ανακοινώσει το θαύμα στους παρόντες. Όταν δε οι βάρβαροι έφτασαν βιαστικοί στον ναό της Προναίας Αθηνάς, συνέβησαν πολύ μεγαλύτερα θαύματα. Γιατί βέβαια θαύμα είναι, πολεμικά όπλα να μετακινηθούν μόνα τους και να σταθούν μπροστά στον ναό, εκείνα όμως που ακολούθησαν είναι τεράστια που πρέπει να τα θαυμάσει κανείς περισσότερο απ' όλα. Μόλις οι βάρβαροι πλησίασαν στο ναό της Προναίας Αθηνάς, άρχισαν να πέφτουν απ' τον ουρανό επάνω τους κεραυνοί κι από τον Παρνασσό ξεκόπηκαν δυο κορφές και κατρακυλώντας με πάταγο έριξαν κάτω πολλούς απ' αυτούς.

Ταυτόχρονα, απ' το ιερό της Προναίας ακούστηκε βοή κι αλαλαγμός.

Όλ' αυτά, καθώς έγιναν την ίδια ώρα, τρόμαξαν τους βαρβάρους. Όταν δε οι Δελφοί έμαθαν ότι έφευγαν οι βάρβαροι, κατέβηκαν και σκότωσαν πολλούς. Όσοι σώθηκαν, έφυγαν βιαστικά για τη Βοιωτία. Καθώς έμαθα, οι βάρβαροι που επέστρεψαν, έλεγαν ότι, εκτός απ' αυτά, είδαν κι άλλα υπερφυσικά πράγματα και πως δυο οπλίτες ψηλότεροι από τους κοινούς ανθρώπους, τους ακολουθούσαν καταδιώκοντας και σκοτώνοντας». Οι «δυο οπλίτες» ήταν τα φαντάσματα των τοπικών ηρώων Φύλακου και Αυτόνοου.

Το ιερό σώθηκε αλλά η Φωκίδα υπέκυψε. Οι Φωκείς σύρθηκαν να πολεμήσουν στο πλευρό του Μαρδόνιου. Ελευθερώθηκαν μετά την ήττα των Περσών στις Πλαταιές.

(τελευταία επεξεργασία, 18 Δεκεμβρίου 2020)